

Ohel Yonah Menachem

Synagogue &
Community Center

Rabbi David Spektor

דוא"ל:

vaad@ohelyonah.com

אוהל יונה מנחם

בית כנסת
ומרכז קהילתי

הרב דוד ספקטור

אתר אינטרנט:

www.ohelyonah.com

דרשה לליל שבועות תשס"ט

מאת הרב דוד אברהם ספקטור בנושא:

Bye, Hi או שלום ?

חג שמח וברוכים הבאים ושלוש עליכם לכל האורחים שבאו לחגוג אתנו את חג שבועות. היום כמעט כל שיחה בארץ מתחילה ב-hi ונגמרת ב-bye. פעם היו מדברים בארץ עברית ואומרים שלום. המלה שלום איננה המצאה של שלום עכשיו, אלא זה שמו של הקב"ה שהשלום שלו. וכאשר שני יהודים נפגשים הם מברכים אחד את השני בשמו של הקב"ה ואומרים לו שלום עליכם, מאין יהודי בא ? וזה נלמד ממגילת רות (ב,ד) שנקרא מחר בבוקר. וְהָיָה בַּעַזְּךָ מִבֵּית לָחֶם וַיֵּאמְרוּ לְקוֹצְרֵי ה' עִמָּכֶם וַיֵּאמְרוּ לוֹ יְבָרְכֶךָ ה'. (וכך נהוג במפקד בני עקיבא) ועל זה נאמר במשנה האחרונה (ט,ה) של מסכת ברכות (נד.) "והתקינו (רש"י: עזרא וסיעתו) שיהא אדם שואל את שלום חברו בשם". ומפרש רש"י מה זה 'בשם': "בשמו של הקדוש ברוך הוא, ולא אמרינו (ואנחנו לא אומרים) מזלזל הוא בכבודו של מקום בשביל כבוד הבריות להוציא שם שמים עליו, ולמדו מבוע שאמר: ה' עמכם." ובספר ערוך מפרש שלשאל את שלום חברו בשם, זו אמירת המלה 'שלום' לחברו, מפני ששלום זה שמו של ה'. לפי זה יש תקנת חכמים לומר שלום ולא bye, hi לחבר. וכן מדייק הרב יוסף דב סולוביצקי זצ"ל בספרו הררי קדם ח"ב, ס' קכה בפירוש השני של הריב"ן על אותה סוגיה במסכת מכות (כג:): [פירוש הראשון:] "דמותר לאדם לשאול בשלום חברו בשם, כגון: ישים ה' עליך שלום ואין בו משום מוציא שם שמים לבטלה. [פירוש שני:] "דחייב אדם לשאול בשלום חברו בשם ואנו נמי כי שילינן אהדדי (כאשר אנו שואלים אחד את השני) מדכרינן שם דשלום (מזכירים שם של 'שלום', כגון 'מה שלומך?') שמו של הקב"ה דכתיב (שופטים ו) ויקרא לו ה' שלום."

לפי פירוש השני שחייב אדם לשאול בשלום חברו ע"י שמזכיר מילת 'שלום' מחדש הרב סולוביצקי: "והנה כנראה משום הלכה זו נהגו רבים לומר גם בשבת 'שבת שלום' דייקא (דווקא ולא 'גוט שבת') כי להמבואר בריב"ן יוצאים ידי חובת שאילת שלום בשם על ידי הזכרת (המלה) 'שלום'. וכן נוהגים להוסיף בכל מכתב ברכה ב"ה וכנראה דגם זה הוי משום שאילת שלום בשם." ביקורת חריפה מותח הרב סולוביצקי על אלה שכותבים בס"ד בראש המכתבים במקום ב"ה וכך כותב שם: "חדשים מקרוב באו, ונהגים לכתוב בס"ד בראש המכתב, ונראה לי דאין בזה קיום של שאילת שלום כלל. "ולכן טוב לכתוב בראש המכתב ב"ה. וכל זה שלא כדעת סבו ר' חיים מבריסק שנהג שלא לכתוב ב"ה בראש המכתבים, מפני שהוא סבר שתקנה זו של שאילת שלום חברו בשם לא נקבעה לדורות אלא רק לשעה ולכן לא הוזכר ברמב"ם והוא רק רשות ולא חובה. מכל מקום נראה לעניות דעתי שגם ר' חיים היה מודה היום שעדיף לומר 'שלום' לחבר במקום לומר לו מילים לועזיות כגון bye, hi ובפרט בארץ ישראל שמדברים בה בלשון הקודש, בעברית. באותו ענין מובא במסכת מכות (כג:): "אמר ר' יהושע בן לוי: שלשה דברים עשו ב"ד של מטה והסכימו ב"ד של מעלה על ידם, אלו הן: מקרא מגילה, ושאילת שלום [בשם], והבאת מעשר... ושאלת שלום, דכתיב: (רות ב') 'והנה בועז בא מבית לחם ויאמר לקוצרים ה' עמכם', ואומר: (שופטים ו') ה' עמך גבור החיל. (ושואלת הגמרא) מאי ואומר ? (למה להביא עוד ראיה מגדעון שיש לשאול את שלום חברו בשם השם ולא מספיק המעשה של בועז עם הקוצרים) וכי תימא (ואולי תאמר), בועז הוא דעביד מדעתיה (שבועז על דעת עצמו מיוזמתו אמר לקוצרים: ה' עמכם), ומשמיא לא אסכימו על ידו (אבל בשמים לא הסכימו אותו, ובוועז הוציא בעצם שם שמים לבטלה), תא שמע (בא ותשמע מאמירת המלאך לגדעון שגם מן שמים, בבית דין של מעלה הסכימו, שיותר לברך, כמו בועז את חברו לשלום בשם שמים) ואומר: (שופטים ו, יב) 'וַיֵּאָרָא אֵלָיו מֶלֶאכֶךָ ה' וַיֵּאמְרוּ אֵלָיו ה' עִמָּךָ גִּבּוֹר הַחֵיל !!!' וכן מפרש רש"י שם: "ואומר ה' עמך גבור החיל - מדקאמר ליה מלאך לגדעון שאילת שלום בשם, אלמא דהסכים."

בהמשך המשנה במסכת ברכות (נד.) מובא נושא אחר שלכאורה לא קשור לאמירת שלום "ואומר: (בתהלים, במזמור קי"ט) עת לעשות לה' הפרו תורתך. רבי נתן אומר: הפרו תורתך, משום עת לעשות לה'. אבל רש"י מקשר את זה לנושא הקודם וכותב: "פעמים שמבטלים דברי תורה כדי לעשות לה', אף זה, המתכוין לשאול לשלום חברו זה רצונו של מקום, שנאמר בקש שלום ורדפהו, מותר להפר תורה ולעשות דבר הנראה אסור." זאת אומרת לומר כביכול שם שמים לבטלה, אבל לצורך מצוה מותר לומר שם שמים, כגון לומר שלום לחבר, כדי לקיים 'בקש שלום ורדפהו'.

החפץ חיים ביקש בזמנו מהרב קוק לכהן ברבנות ומקום הרבנות הראשון של הרב קוק היה בזיימל ברוסיה. ושם בחשון תרנ"ה (1894) הוא מתחיל להוציא חוברות בשם "שלום לעם" (אורות הראיה עמ' יט-כה) שבהן אוסף מאמרים של רבנים וסופרים על שלום ועתיד העם. בהקדמה לחוברת הראשונה כותב הרב

קוק: "הננו שמים נגד פנינו דברי חז"ל ותקנתם, שיהא אדם שואל את שלום חברו בשם. תחת אשר לדאבון לבבנו אנו רואים רבים מבני עמנו המכריזים בקול שכל מקום שאמונה ויראת שמים מצויה, שם מחלוקת ושנאת אחים ואי סבלנות מצויה, מה שהוא נגד האמת. הדעה הכוזבת הזאת היא מכשול לאחדותנו ושלום עמנו הפנימי, ... כי כלל יראי ה' שמים נגד פניהם דברי חז"ל: הוי מתלמידיו של אהרן, אוהב שלום ורודף שלום..."

מדברי הרב קוק נלמד שלשאל בשלום חברו הוא לא רק ביטוי נימוסי אלא היא חלק מבניית השלום בתוך עם ישראל וחיזוק אחדות העם. ובתחילת ההקדמה שם מגדיר הרב קוק את מושג ה"שלום" בהגדרה שלילית ובהגדרה חיובית: "שלום, השם... מושאל ברוב הפעמים רק לשלילת המחלוקת, אבל לא זהו השלום שהוא אחד מעמודי העולם, ולא על דבר של שלילה נוכל לומר שרק הוא יהיה הכלי האחד המחזיק ברכה לישראל. השלום, שאנחנו חייבים להיות רודפים אחריו הוא השלום מצד שלמותו. השלום הוא היחס האמיתי בין חלקי האומה הפרטיים, בין החלקים המשפיעים אל החלקים המקבלים ההשפעה, בין העוסקים בגמילות חסדים לעוסקים בעבודה, ובין שניהם אל העוסקים בתורה. היחס בין כל אחד מישראל לרעהו.

הכלי המחזיק ברכה לישראל הורו אותנו חז"ל שהוא השלום, ועלינו להכין אותו ולסעדו, להוציאו מן הכח אל הפועל..." לסיכום נאמר שאכן מתאים ביותר לדרך אחד את השני בברכת שלום, כתקנת חז"ל ולא ב-hi, bye או hello אלא ללכת בדרכי ה': ה' עוז לעמו יתן, ה' יברך את עמו בשלום.